

pridelovalo". (Glej „Novice“ 1852, str. 174). Zeló sem bil toraj zadovoljen, ker se je na postaji v Jaski, odkoder se trg enacega imena kake pol ure od železnice na levo sprelepo vidi, vlak posebno dolgo pomudil (s hlaponom so namreč dolgo vlačili vagone skupaj, ter pripravili jih). Navadno pa „lukamatija“ popotnike takim in enakim naravskim lepotam pač vse prehitro odmakne. Človek bi se mnogokrat kmalu srdil nad njegovo urnostjo; kajti oko bi se rado napajalo še dalje o tacih lepovidih, ki so mu, in hkrati tudi duši in srcu sladkih občutev vir.

Od Jaske naprej dobí okolica vsled tega, ker vodi bolj skoz gozde in ščümüje, tudi bolj enotno, skoraj bi rekel, dolgočasno podobo. Obilno lepe in plodne zemlje leži tu neobdelane; in kar sem preišljeval sam pri sebi o vožnji čez Lonjsko polje, sililo se mi je tudi v spomin, nevedočemu, da je že pred 20 leti naš slavni rojak Vrné o teh okolicah izrekel enako razsodbo. Res: Hrvaška zemlja ima še mnogo kruha oddati po besedah Vodnikovih: „Glej! stvarnica vse ti ponudi, le jemat' od nje ne zamudi!“ — Kogar pa presilno mika v daljno Ameriko, temu svetujemo natančni pogled v dopis g. bogoslovca Luke Možina (glej „Danico“ leta 1871., št. 40). Za denar, ki se more plačati edino le za prevožnjo v Ameriko, bi se na Hrvaškem morebiti že kupila kaka prijetna mala domačija. Vrh tega pa ostane človek pri sobratih slovanskih, in kar je čez vse vredno: ako bi se naveličal kraja ali ko bi bil preganjan od nezgod, bil bi kmalu zopet lahko na starem domu.

Srčno želim, da bi te moje vrstice brali vsi oni, kterim se zdeha po pečenih prepelichah oddaljene Amerike!

Bližnja postaja nam je bila „Zdénčica“. Pomudili smo se tu le prav malo; stoji tudi v dovolj dolgočasnem kraju, vendar pa je snutek današnjega pisma nanesel tako, da Te ravno tu morem v duhu zapustiti. Potrpi! koj v prihodnjem pismu Ti hočem kazati zopet bolj prijetne kraje. Božja pomoč!

Tvoj prijatelj

Josip L. Železodolski.

Slovstvo slovensko.

* „Glas“ se imenuje nov slovensk, v „Novicah“ že napovedani časnik, ki v Gorici začne izhajati 5. dne prihodnjega meseca. Program njegov je oprt na sledeča 3 zdrava vodila, ktera vredništvo v listu za poskušnjo razlaga tako-le: „1. Podlaga prave sreče za posamesne, kakor moralne osebe, to je: družine, narode in države, je luč sv. vere, ktero nam je prižgal Jezus Kristus, in ktero hrani sv. katoliška cerkev. Toraj bo prvič naš „Glas“ katolišk, da bo krepčal in oživiljal katoliško prepričanje slovenskega naroda, in odvrčal vse, kar bi zamoglo le-to prepričanje kaliti ali celó zadušiti. Branil bo z vso močjo božje in naravne pravice, ki jih ima sv. vera do družine, do šole in v javnem življenju. — 2. Sveta vera je v ozki zvezi sè socialnimi in političnimi vprašanji, ki posebno dandanašnji v narode in države tiščijo, in ki se morajo rešiti v katoliškem duhu, ako nočemo, da zgubivši pravo stezo v pogubo zabredemo; toraj bo naš list drugič političen. V Avstriji si stojite dve stranki nasproti, federalistična in centralistična. Za nas Slovence ni več dvomljivo, kteri se imamo pridružiti. Mi smo preverjeni, da obstane Avstrija, in da se slovanski narodi, po njenih kronovinah razcepljeni, ohranijo in k blagostanju duševnemu in materijalnemu dospejo. V federalizmu imamo tudi najgotovejšo zastavo, da si katoliška cerkev svoj vpliv na razmere socijalnega življenja obvaruje. — 3. Za tega del je naravno, da mora naš list biti tretjič naroden.

Narodnost nam bo sveta, in gojili jo bomo z vsemi pripomočki, ktere vera, um in skušnja odobrujejo. Preverjeni, da le združene moči kaj zamorejo in da je le v edinosti prava moč, med tem ko razcepljeni deli po naravni postavi razpadajo, ako se primerno ne uredijo in modro ne združijo, bomo delali, „da zbeganim in razkropljenim slovenskim sinovom pozidamo veličasten naroden dom, na kojega čelu se sveti zlato imé „Slovenija“, in srečno in slavno Slovenijo uvrstimo ko zlati biser v venec srečnih in slavnih avstrijskih narodov“ in kronovin na federalistični podlagi združenih. — Le to nam bo glavno vodilo, kedarkoli se nam bo priložnost ponudila, obravnavati raznovrstna verska, politična in narodna vprašanja. — Pri tem pa ne bomo zabili, da glavni namen naš je, v ožjem krogu pospeševati blagostanje goriških, in sploh primorskih Slovencev. Poštenih Italijanov, s kterimi skupaj živimo, ne bomo žalili“. — Izhajal bode ta časnik vsak teden enkrat na pol pôle ter mu je cena za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr., za četrt leta 80 krajc.

Dopisi.

Iz Gorice. (Poslano.) V šte. 65. „Slov. Naroda“ od 8. t. m. se je vredništvo predrznilo, kot pisalca dopisa „Vom linken Isonzo-Ufer“ v dunajskem „Vaterlandu“ (šte. 153) mene ne le nedoločno naznaniti, ampak kar naravnost imenovati. Na to je prineslo vredništvo „Vaterlanda“ v šte. 106. 13. t. m. to-le pojasnilo: „Auf Ansuchen erklären wir, dass wir von dem Gymnasial-Katecheten Andreas Marušić in Görz keinerlei Mittheilungen für unser Journal erhalten, und dass namentlich der mit M bezeichnete Correspondenzartikel „Vom linken Isonzo-Ufer“ vom 3. Juni d. J. in der Nummer 153. des „Vaterland“ vom 6. Juni d. J. nicht von ihm herrührt“.

Pričakoval sem od poštenosti „Narodovega“ vredništva, da svoje krivo natolcevanje v številki 65. prekličje. Ker ni bilo do sedaj še preklica videti, prisiljen sem to javno konstatovati. Marušić.

V Gorici 22. jun. — Novi goriški list „Glas“ se je 18. dne t. m. rodil in vendar — še vlada red v Gorici! Še teče Soča proti jugu v morje! Vsak tukajšnji Slovenec lahko s prstom potiplje in bo čutil, da še ima cel nos sred obraza in ušesa tudi še cela na stranéh. Oj, Jona in vi vsi, ki čepite pod venečo bučevino — preroške vaše slave — ali vas ne grize nekaj, da se nečejo goriški Slovenci med seboj — klati? Kaj, če vam zdaj porekó, da ste krivi, sebični — Baalovi preroki?! Ste li res mislili, da zavoljo vas Bog goriške Ninive podere? — Sporočil je bil dopisnik —t— uni pot „Novicam“, da bo gosp. Ivan Nepomuk St. „Glasu“ vrednik; on pa zdaj v „Soči“ to preklicuje, in po pravici, kajti pravijo, da vredoval je nekaj, a vredil nič, toraj ni vrednik. — „Glas“ hoče biti na Goriškem blizo to, kar je „Slov. Gospodar“ za Štajarsko. Nadjati se je, da častiti duhovščini, ki je k porodu „Glasa“ sosebnopomogla, bo tudi mar, da se nje nadškofijski organ ohrani.

Iz Ljutomera 23. junija. (Čitalnica) napravi na Petrovo 29. dne t. m. popoldne ob 4. uri na vrtu g. Senčarja na locnu veliko národno veselico s sledečim programom: 1. Nagovor in pozdrav. 2. Govor o založnicah in gospodarstvu. 3. Šaloigra „To sem bil jaz“. 4. Deklamacije. 5. Petje. 6. Godba in ples. — K tej veselici vljudno se vabijo g. družabniki, njih znanci in domoljubi sploh. — Pri neugodnem vremenu prestavi se zabava na drugi dan. Odbor.

Iz dolnjega Zemona na Notranjskem 19. rožnika. — Prejmite, predrage „Novice“, iz tihe naše vasice prvi

dopis, ki vas prosi, povedati nam, kako je s tisto postavo, ki je bila od deželnega zbora osnovana na to, da ne bi se smel vsak berač ženiti. Prav silno potrebna je in jako bi kmečko ljudstvo razveselila. Kako, da zdaj ni nič več glasa o njej?*) Ravno zdaj se jih misli samo v naši vasi 7 ženiti! Kamò pridemo s tako frajostjo! Kdo bo take družine živil? Če se berač ženi, mora večidel krasti, vsaj zaslužka nima; kmet pa ne more za vsakim hoditi. Posebno, kjer drv primanjkuje, kakor ravno pri nas, so taki ljudje velika nadloga. Njim se ne smili nobeno drevo, oni sečejo češplje, jablane in vse, kar jim pod roko pride. V našem vinogradu je pozimi vseh kolov zmanjkalo, — noč jih je pojedla. Ljudstvo mrmraje pravi: „vsaj me ne veselí delati, ker nič ni varno, in če tatú pravici izročiš, ti potem napravi še večo škodo“. Naj v dokaz vsega tega en sam izgled navedem. Pred dvema letoma se je pri nas en tak človek, kakor pravijo, „na korajžo“ oženil. On ne zná nobenega rokodelstva; iz Hrvaškega je prinesel nekaj 100 gold., ki jih je ondi zaslužil. Zdaj misli neko leseno barako si napraviti. Nekega večera pride k tastu in zahteva, naj mu dá kos vrta, da si bo hišo napravil. Družina in tast mu niso hoteli tega obljubiti. Na to začne preklinjati in žugati, da bo svojo ženo ubil in vse iz hiše „splasil“, to je, hišo zapalil. Vaščanje mu ne dovolijo take lesene bajte postaviti, kajti lahko si jo prav nalašč zažge. Zdajci pa začne razsajati, zakaj so mu dovolili ženiti se, ako ga nočejo hraniti in v vasi imeti! Kaj bode s takim človekom? Ali ni sebi in sosedom velika nadloga za zmirom? Naši poslanci, ki med ljudstvom živijo, že vedó, kakošne postave so našim krajem primerne; gospodje na Dunaji pa ne poznajo niti dežel niti njihovih potreb. — Letina ne kaže prav dobro zato, ker je bila moča do zdaj in predolgo mrzlo. Sená bo prav malo, prazna tla so, al šemka (škrobotca) je dosti; kedar je pa tega obilo, je vselej slaba letina za seno. Fižol so polži skoraj ves pojedli. — „Ilirski Sokol“ je prav lepo spremljal procesijo sv. Rešnjega Telesa; bil je tako rekoč za častno stražo. Slava mu! V nedeljo so mu preč. gosp. dekan prekrasno zastavo v Bistriški cerkvi med pokanjem možnarjev blagoslovili. Bog daj, da bi stalo društvo na trdnih nogah. Živio „ilirski Sokol“!

Kmet.

Iz Notranjskega 22. jun. (Kako prevzetan tujec domačinu Benetke kaže), vidi se iz poslanega dopisa v zadnjo „Sočo“, v katerem hoče za dobro plačilo najeti pisár iz Senožeč z zvijačo ovreči skozi in skozi resnični dopis iz Notranjskega v 20. listu „Novic“ zaradi nedostojne podelitve nove pošte v Košani. Istina je, da je vstanovitev nove pošte tukaj občno zadovoljstvo vzbudila; a — nikakor ne podelitev te pošte, ktera se je v „Novicah“ omenjenemu, v Senožečah naseljenemu ptujcu, piemonteškemu Italijanu, ali celo, kakor on sam trdi, njegovemu zdaj sem poslanemu štacunskemu pomagaču njegovega soroda (ki svoje domovinske pravice vkljub poziva dotične c. k. okrajne gosposke do sedaj tukaj še dokazal ni) tako brezozirno, in brez kake posebne pozvedbe in nasvetov od strani kompetentne okrajne gosposke, podelila, kar še lastniku v tej koči bivajočemu kovaču ne gre v glavo, zlasti da se je morala v njegovo hišo šte. 36 brez vsega dovoljenja vstanoviti. Al o tem bode imelo sl. vodstvo samo dovolj prilike, se še kaj bolje lastno prepričati; zato naj tu bode omenjeno samo to, da se je moralo dovoljenje za krčmarijo v tej tesni od farne vasi odločeni nesposobni mrkancijski prodajalnici iz mnogih vzrokov zabraniti.

*) Deželni zbor je že marsikako deželi potrebno postavo sklenil; al žalibog! kaj pomaga, če ne dobí potrjenja. Vred.

„Sočin“ dopisnik navedel je tudi vzroke, da se pošta županu, prejšnemu ovčarju, zaradi nesposobnosti, učitelju pa zavoljo njegove sedanje službe ni mogla podeliti. Modro tujče, kako si jo vendar abotno izduhtalo! Ali je tudi tvoj pisar tujec v deželi kakor ti, da kar trohice ne vé o pravnih razmerah ljudskih učiteljev, kateri smejo in jih tudi veliko od njih enaka uradništva častno opravlja, in o tukajšnjem popolno zmožnem županu, kateri je že zdavnej srednje šole dovršil, katerih pa niti ti ne tvoj pomagač od znotraj še videla nista; tudi se župan nikoli s kako ovčarijo pečal ni, akoravno bi ga, kakor druge živinorejce, pri tem opravilu ona malo opovirala. Ker se tedaj neljubemu poštarju in njegovemu pomagaču pričakovana slava tukaj ne poje, zato se jezi in ptujec zahteva od domačega župana in domačega učitelja, naj ostaneta vsak pri svojem kopitu, ter ju zavrača z ostrim svarilom na njune dolžnosti, češ, da bi sam sladkeje spal in sladno pečenko mirneje vžival! „Soča“ je sicer že marsikak neslan sok skuhala, zato ni čuda, da se zdaj za tujca poteguje in sposobne domače ljudi v kot stavi.

Zalilog 13. junija. (Grozno sleparstvo.) Naj „Novicam“ naznanim veliko sleparstvo. 10. dne t. m. so štirje še močni in čvrsti možje jokaje se pripovedovali to-le: Na sv. Urbana dan je v vas s 70 hišami blizo Kostanjevice na Dolenskem dvakrat trešilo, potem pa, ko je bila vsa vas v ognji, se je na enkrat 24 sežnjev globoko v zemljo pogreznila, na to pa je nastopilo jezero; življenje — so rekli — smo si le tisti rešili, ki smo plavati znali, vsi drugi pa so v globočini konec storili; zdaj pa iščemo pomoči po svetu, da si bomo potem kočé naredili okoli jezera, ker malo polja je vendar še ostalo. Eden, ki se je posebno milo jokal, je rekel, da je njegova žena zvečer ob 7. uri porodila in ob enajstih ponoči se z nekrščenim detetom v zemljo pogreznila; pripovedoval je tudi, kako je bil pred to nesrečo bogat, da je imel tri z blagom naložene štacune in 7000 gold. gotovega denarja, a vse to mu je ogenj požgal in voda pokrila. — Na tako popisovanje strašne nesreče so se tukajšnji ljudje nesrečnim res usmiljeni skazali. Slišal sem pa tudi praviti, da ti koledniki z malimi darovi niso bili zadovoljni; če je kdo le kaj malega dal, se jim ni vredno zdelo „zalonati“. — Naj „Novice“ to povedó svojim bralcem, da se zve po svetu, in da ljudje, do katerih bi prišli ti goljufi, jih primejo in sodniji izročijo.

M. Kalan.

Iz Kranja. („Gorenski Sokol“) bode 29. t. m. napravil svoj drugi letošnji izlet v Cerklje. Odšel bode iz Kranja okoli 8. ure proti Šentjurju. V Šentjurji bode ob 9. uri pri sv. maši, pri kateri bodo „Sokolci“ peli. Po tem urno nastopi pot na Cerklje, kjer se bode pod prostim nebom predstavljala gledališka igra „Slep ni lep.“

Iz Motnika 18. junija. (Zahvala in prošnja.) Prevzvišeni knezoškof ljubljanski so prošnjo županije Motniške vslišali ter prišli birmat v faro zgornje-tuhinjsko, kjer je bilo mogoče vdeležiti se sv. birme tudi mnogim Motničanom. Županstvo v Motniku čuti se dolžno v imenu občincev svojih za to prevzvišenemu gospodu izreči očitno zahvalo, pa dodati tudi prošnjo, da bi blagovolili ob svojem času tudi v faro Motniško priti, kjer se je, kar najstareji ljudje pomnijo, le enkrat sv. birma delila.

Kaspar Sajovic, župan.

Iz Sotéske na Dolenskem. — Logarstvo naše je dobilo poročilo, da komisija, ki bode obhodila nameravano železnico ljubljansko-karlovško v vojaško-tehničnem oziru, kmalu pride na Dolensko; zato naj logarstvo pripravi za znamenja potrebne kole. K temu obhodu pošlje ljubljanska kupčijska zbornica g.

Fr. Potočnika, c. kr. penz. stavbenega svetovalca, en konsorcij pa gosp. Jan. Hartmana.

Iz Št. Vida poleg Ljubljane na sv. Janeza Krstnika dan. — Danes dopoldne ob 8. uri je bil pogreb prečastitega našega fajmoštra gospoda

Blaža Potočnika,

ki je po precej dolgi bolezni v 74. letu svoje starosti in v 50. letu svojega duhovskega stanú 20. dne t. m. umrl. Velika črna zastava z visocega stolpa je oznanovala vsacemu skozi Št. Vid potujočemu, da cela fara žaluje po svojem ljubljencu, ki jej je 39 let dušni oče bil. Sprevod, prav veliki procesiji podoben, je šel na levo in desno po veliki cesti Šentviški, peljan od prečastitega gosp. stolnega dekana Zupana, dveh gospodov kanonikov in čez 30 duhovnih gospodov, ki so od blizo in daleč prišli zadnjo čast skazat ranjcemu. Farmani sami so ga nesli in mu svetili. Na čelu sprevoda ste bili zastavi narodne čitalnice ljubljanske (rajnki je bil predsednik čitalnice Šentviške) in katoliškega društva ljubljanskega (rajnki je bil ud temu društvu) obé s pripetim florum, za kterima so šli gospodje pevci ljubljanske čitalnice, ki so mu nagrobnico peli, in odbor katoliškega društva. Na trugi so ležali lični venci „matice“ slovenske, čitalnice in dramatičnega društva. Neštevilna množica njegovih farmanov je spremljala slovesni sprevod, pa tudi iz družih krajev je privrelo mnogo ljudstva, iz Ljubljane bili so pričujoči predsedniki vseh národnih društev in veliko število družih njegovih prijateljev in častiteljev. V cerkvi so kaj lepo govorili gosp. stolni dekan o mnogostranskem blagoslovnem življenji rajnega, veliko sv. mašo pa so služili gosp. kanonik Kramar. Po končanem vsem cerkvenem opravilu so truplo položili v kapelico, kjer počiva zdaj svojim farmanom nepozabljivi dušni pastir, za slovensko slovstvo mnogozasluženi rodoljub, ki ga domovina šteje med svoje najzvestejše sinove. Naj omenimo vsem, ki so našega Potočnika poznali, da ga dobrovoljni humor tudi na smrtni postelji ni zapustil. Poslednje njegovo slovstveno delo pa je bil astronomični del za „Pratiko“ prihodnjega leta 1873., kterege je malo pred smrtjo dovršil, napisavši „Pratiko“ na čelo sledeče „vošilo za novo leto 1873“, ki je poslednja njegova pesmica in z malo besedicami dobra slika današnjih dní:

Naj bežijo dolge reve,
Bog razjasni temne dneve!
Večni mu spomin!

Iz Ljubljane. — Že v zadnjem našem listu na kratko omenjena interpelacija dr. Poklukarja in drugih zaradi obsojenih Bohinjcev se od besede do besede glasi takole:

„Pretekli teden je c. kr. deželna sodnija v Ljubljani 59 kmetov iz Bohinja radoliškega okraja na Kranjskem zavolj upora, blizo vsacega na dve leti ječe, obsodila, ko je še le malo pred enaka obsodba 23 kmetov istega kraja zadela. Vzrok temu so bile pravdine razprtije srenj s kranjsko „industrijalno družbo“ zavolj gozdov.

Neizmerno hudo, ki vsled takih obsodb mnogo nedolžnih družin in cele vasi zadeva, naklada vladi dolžnost, da po svoji moči takim dogodbam vzroke odstrani in s tem enake jako žalostne dogodbe vprihodnje zabrani.

Zato stavijo podpisani vprašanje: Ali je ministerstva za notranje zadeve združenega z ministerstvom za pojedelstvo volja:

se z vso močjo poprijeti tega, da se že blizo pred 20 leti pričeta odveza gozdnih služnosti nemudoma končá?

do tistihmal pa pri porabi in gospodarstvu omenjenih gozdov za javno dobro imenovanih krajev z naredbami takimi skrbeti, ki se z dosedanjimi posestnimi in pravnimi razmerami vjemajo, pa so tudi pripoznanim pravicam prizadetih srenj ter potrebam poljedelstva in živinoreje pravične? —

— (3000 gold. za nakup žebcev težkega pincgavskega plemena) je c. kr. ministerstvo kmetijstva še dovolilo deželni naši komisiji za povzdigo konjereje na Kranjskem, ki ga je za to prosila. Komisija je prosila sopet gosp. Seunig-a, da gre na Štajarsko in če je treba na Salcburško kupovat žebcev, in je sklenila, oklicati gospodarjem na Gorenškem, ki želijo tacega žebca (za druge kraje taki žebci niso kakor za gorenške), da vložé do 15. dne prihodnjega meseca svoje prošnje, ki morajo podprte biti z dokazi, da je prošnik premožen in dober gospodar, — da ima lepo zidano štalo in da je pri hiši pripraven prostor za spuščanje, pa tudi izkazati, koliko kobil je v okolici dveh ur. Vse to mora župan potrditi.

— (V poslednji seji družbe kmetijske) je bilo določeno, ktere poljske pridelke iz Gorenškega, Dolenskega in Notranjskega in pa iz mahú ljubljanskega kmetijskega društva skupno pošlje v dunajsko razstavo, vrh tega pa tudi trsje. Izvoljeni so bili tudi posamesni gospodje, ki se naprosijo, da dobijo in družbi pošljejo to in uno. Ker bi utegnulo pismo do njih že po žetvi rži in ječmena priti, prosimo lepo, naj kak domoljub na Gorenškem, Dolenskem in pa Notranjskem od lepe rži, lepega ječmena in lepe pšenice dá iz poprej dobro namočene zemlje na njivi izruvat celo močno steblo s korenino, bilkami in klasjem, da taka lepa stebila pošljemo v razstavo z dodanima 2 bokaloma zrnja.

— (Iz deželnega odbora 21. junija.*) Predlog odbornika Dežmana, da se deželni muzej vdeleži razstave dunajske s kranjskimi marmeljni in drugimi posebno odličnimi kamenji, je bil odobren in v ta namen 400 gold. iz muzejnega zaklada dovoljenih. — Gregorju Rabič-u iz Mojstrane se je dovolila strelnina 40 gld. za vstreljeno medvedko.

— (O banki „Slovenija“) piše „Slov. Gosp.“ v 24. listu med drugim sledeče:

„Do 26. julija t. l. morajo biti vse delnice oddane, potem je zavarovalno društvo ustanovljeno. „Gospodar“ je že mnogo razglasil, zakaj da oddaja delnic tako počasi napreduje, a napreduje vendar le kljubu vsem, prav prav nedomoljubnim oviram. Naj omenimo pri tej priliki pomisleka, ki morebiti marsikoga moti, da še od strani gleda, to je namreč pomislek: ali bo banka tudi zavarovancev našla? Kakor vemo iz gotovega vira, je že zdaj, ko še banka ustanovljena ni, na stotine zavarovancev gotovih. Ko pa bode banka ustanovljena in bo pokazala gotovi denar kot založnino, bi vendar ne le čudno, ampak nezaslišano bilo, ko bi Slovenci tudi potem rajši pri tujih društvih se zavarovali kakor pri domačem, slovenskem!! Urno tedaj in pogumno naj podpiše vsak, ki je še do zdaj v dvomih bil, delnice po 68 gold., in v malo dneh je lahko vseh tisoč spečanih. Iz prevelikega pomišljevanja se pa še nikdar ni nič vrlega rodilo.“

*) V 25. listu „Novic“ na str. 201. v poročilu o seji deželnega odbora se je po pomoti postavil znesek 10.598 gold. 30 kr. namesti 105.982 gold. 30 kr.

— (*Za oni poboljšek duhovnom*), ki ga je z nekterimi prečudnimi glasovi dovolil dunajski dažavni zbor, se je vendar oglasilo 9 kranjskih duhovnov. „Brencelj“ jih bode zapisal v svoje liste. Dopisnik iz Ljubljane „Vaterlandu“ razlaga v listu 159. vzroke, za kaj da tudi kranjski duhovni ne marajo za to darilo, ter med drugim navaja dogodbo, kakor je podoba, prav gotovo, ki kaže, kako so nekemu župniku starodavne doneske iz verskega zaklada pristrigili s tem, da so mu žitno biro na korist verskemu zakladu tako visoko cenili, da je župnik c. kr. računovodstvu na prodaj ponudil vso biro po računovodski ceni in obljubil še 10 mernikov na vrh jim dati. „Vaterl.“ dopisnik zato misli, naj bi vlada svojo resno voljo, zboljšati dohodke duhovščini, pred vsem s tem razodela, da ne bi vščipala njenih dosedanjih dohodkov; mnogim faram ne bi potem treba bilo izrednih zboljškov. Dokler pa tega ne kaže, ne more zahtevati, da bi duhovščina se otresla onega strahu, ki tiči v besedah: „timeo Danaos — —

— (*Poslano.*) Hvala, prva hvala Vam, velečastiti gosp. dr. J. Bleiweis, da ste se, kakor naznanjajo v 25. listu „Novice“, v deželnem šolskem svetu 13. dne t. m. očitno potegnili za Alojzijevišče zahtevajoč, naj se gimn. prof. Heinricha ono sramotivo besedovanje službeno preišče in naj si na podlagi dotičnega poročila šolski svet pridrži daljno postopanje. Porok smo Vam, da se niste oglasili le za čast Alojzijevišča, oglasili ste se za čast vseh slovenskih učencev, ker vsem je sveti Alojzij šolski zavetnik, in pretekli petek so njegov god obhajali sploh, eni bolj, eni manj slovesno, vsi pa vsaj s tem, da ta dan je šolsko delo mirovalo. Hvaležna Vam bode za to slovenska mladina gotovo vsa, kedar pride k pravemu spoznanju.

Hvala, druga hvala bodi Vam, gosp. prof. Heinrich, da ste imeli dovolj „selbstverleugnende Moral“ v „Laib. Ztg.“ 18. dne t. m. spoznati javno, da ono besedovanje bilo je nepotrebno (unnöthig), a da v njem nihče ni videl nobenega napada na tukajšnjo Alojznico („dass weder ich, noch die Klasse in jener Bemerkung einen Ausfall auf das hiesige Aloisianum erblickte“), in da po vseh ustih poveste, kdo in kaj da ste (von Angriffen auf die Clerikalen und Nationalen seitens eines Deutschen und Freisinnigen, wie ich es eben bin und bleibe), da vsaj Slovenci vedó, ako bote kedaj hoteli zopet med nje, s kom imajo opraviti. Glejte le, ako Vas izbacnejo iz svojega občestva tudi Nemci, da ne bodete potem „vaterlandslos!“ — Graja pa, javna graja, gosp. profesor, da ono sramotenje je Vam le šala „ein bekannter Scherz“, in da je imelo v razredu, v katerem po Vaših besedah več ne sedé otroci, „lediglich die Ermüdung eines so vielstündigen Unterrichtes unterbrechen“ in da ne pokažete, v čem je tista „mehrfach unrichtige Darstellung des Sachverhaltes in öffentlichen Blättern“; graja, javna graja Vam za to, da Vi, kar je javna tajnost, pošljate dijake svoje v delegaciji predstojnikom, naj pokrivajo Vašo sramoto in da jim, ker se tako zlorabiti dajo, ploskate skoraj tako, kakor ste ploskali dijaku na vprašanje, v čem se kaže prosveta, v šoli odgovorivšemu: „der erste Schritt dazu geschah, als Adam seine Blössen bedeckte“. Qui s' excuse, s' accuse.

Hvala, tretja hvala bodi tudi tistim dijakom, kateri ste vsaj toliko razumni, da si niste podpisavši zaupnico prof. Heinrichu podpisali nezaupnice sami sebi pred domom in narodom slovenskim, ter spoznavate, da v izrazu „in der Klasse, in welcher eben keine Kinder sitzen“, neka zlobna satira tiči! — Nasproti pa, kolika graja tistim, ki hodijo v tej Heinrichovej zadevi koledvat za-nj, bodi-si iz prostomiselnosti, bodi-si iz bojznosti, ktere kolednike naj sprejame „Brencelj“

v tovaršijo „Heinrich et Comp.“ Hudo se je neki nosil prof. Heinrich po onem prigodku v 7. razredu in pri stenografiji pozivaje „Geheimspitzelna“, naj še sedaj stenografira za njim. Prof. Heinrich blezo ne vé, da se obrača tudi stenografija na dobro in slabo stran, kakor jezik, na ktereга naj bi g. profesor bolje pazil, da bi se pozneje ne lovil za-nj.

Ker ima ravno v 7. razredu prof. Heinrich odvetnika, kateri še huje od profesorja samega za-nj obdeluje součence z lepo in z grdo, naj povemo o tej priliki, da v českej povestnici 16. veka zlo slovi neki V. Hájek, ki je v kronikah svojih nagromadil v sicer lepej obliki in prijetnej besedi toliko laži in basen, da je pisal Fr. Palacký v Dějinach I. 1. str. 31. o njem to-le: „Celý dějezpyt a dějepis český nezná většího škůdce nad muže tohoto, který dav se do spisování obšírné kroniky české, neslýchanou nestoudností jal se nejen vymýšleti a na dróbnó líčiti dle zdání svého příběhy nebývalé, ale i podkládati jim za prameny spisy rovněž smyšlené a od nikoho, ani od spisovatele samého nevidané. A toto veliké pásmo lží a klamů chytře ukrytých, za kteréžto my na místě spisovatelově stydět se musíme, podáno jest národu našemu za pravou kroniku r. 1541 a za takovou přijato i přijímá se bohužel ode mnohých až podnes! Kalem H-kovým naprzněny zůstaly potom více méně pohřichu všecky kroniky české, až teprv Dobner obšírným svým komentarem všecku nečistotu pramene toho učenému světu odkryl“. Vsled tega pomenja Čehom: „hájiti se před soudem, to co odpor činiti právní žalobě, což se děje buď popíráním skutku, jehož spáchání se obžalovanému za vinu klade, anebo dokazováním, že tak učinil po právu“. — Skor bi smeli — „si parva licet componere magnis“ — isto reči tema dvema, učitelju in odvetniku. Glejta, da prihodnja zgodovina slovenska ne poreče Vama:

Egregiam vero laudem et spolia ampla refertis

Tuque puerque tuus, magnum et memorabile nomen!!

Virg. Aen. IV. 93.

Ondanji.

— Nedavno se je tu v mestnem šolskem svetu pripetila stvar, o kateri molčati ne smemo zato, ker bode od ene strani — vsaj začasno — imela hudó škodljivih nasledkov, od druge strani pa kaže to, kar Nemeč imenuje „höherer Blödsinn.“ Šolske postave od l. 1868. so občine vkovale v stroge vojnice, le precartana skrb za ponemčevanje ljudskih šol jim je dala eno oblast in sicer to, da smejo — ker šole zdržujejo! — določiti učni jezik v svojih šolah. Ker je zástop ljubljanske mestne občine velikansko nemčursk, zato biló mu je hud trn v peti slovensko-nemška slovnica v 3. in 4. razredu mestne ljudske šole; „slovenski strah“ profesor Pirker je tedaj že dolgo prežil na to, kako bi ta slovnica iz mestne šole se izbacnila in čisto nemška vpeljala. Glasú privržencev svojih gotov, naštimal je to reč tako, da so bili sklicani vsi učitelji mestnih šol Šenklaške in Št. Jakobske fare v posvet — in se vé da po večini glasov (nasproti so glasovali le učitelji Št. Jakobske šole, ki pedagogičnih svojih skušinj niso prodali brezumju šolskemu in sili nemčurski) obveljal je sklep, da se vpelje v 3. in 4. razred popolnoma nemška slovnica, kakoršno imajo menda tam v „rajhu Bismarkovem!“ Vedeli bi veliko o celi dogodbi povedati, al tu nam ne gre za milovanja vredne osebe, naj si bodo B. ali R., ampak le za stvar in šolski prid učeče se mladine. Nemško slovnico vpeljati, da se otroci, ki le slovensko umejo, po nji nemščine učijo, se pravi: tuji jezik z tujim jezikom učiti! Ali ni to tak „unicum“, da bi take učitelje morali kar vse iz šole

zapoditi? Ali se sme šolstvo brez velike škode v rokah taci „modrijanov“ puščati?! Kaj bi Nemec rekel, ko bi ga slovenski jezik hoteli učiti z slovenskim jezikom ali laški ali francoski jezik z laškim in francoskim?! Po takem bilo bi tudi neumno, da se dijaki v latinskih šolah učijo latinščine po nemški ali slovenski pisanih knjigah, zakaj se jim ne ukaže, da se latinščine ne učijo z latinščino? Učitelji, ki se še niso s svojo pametjo skregali in svojega prepričanja niso še prodali tujčevi pēti, lahko bi bili v taki stiski rekli: „občina, ti imaš po postavi“ oblast, določiti učni jezik v ljudski šoli, določi ga sama, in ne sili nas, da si sami podpišemo spričalo nevednosti učiteljske;“ — al sužnih „velikih inkvizitorjev“ nemčurskih ni bilo sram, da so glasovali za Pirkerjeve nakane! Ko bi bili molčali, bil bi šolski svet sam dekretiral nemško slovnico, oni pa bili bi kazali, kakor njihovi tovarši Št. Jakobske šole, da so izvedeni pedagogi, in bili bi ostali, za kar jih je Bog ustvaril, sinovi slovenske matere. — Pokopan je s tem zdaj tudi ne davno še le ustanovljen odbor slovenskega učiteljskega društva, ker večina teh iznevernikov je bila voljena v njega. Belar, Eppich, Putrè, Zima, Raktelj in drugi že menda na tihem zidajo nemški „Lehrerverein“, ki pa bode ravno tako na cedilu ostal, kakor oni „schulpfennigverein“, o katerem ni slišati družega, nego to da ga ni nikjer. Vkljub vsemu temu vendar ne sme se razrušiti društvo slovensko, ker, hvala Bogu, še je nekaj nepopirkerjenih ljudskih učiteljev v Ljubljani, ki so in ostanejo zvesti blagru naroda svojega, in katerim bo skrb, da ne razpade društvo.

Svilorejcem na znanje.

Gosp. Anton Treo, posestnik in zidarski mojster v Ljubljani blizu koliseja, je družbi kmetijski naznanil, da kupuje kokone, pa le umorjene, in sicer: funt prav lepih rumenih po 1 gold. 6 kr., prav lepih zelenih po 1 gold. 40 krajc.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Državni zbor se je tedaj končal 23. dne t. m. ali prav za prav odložil do jeseni. V poslednji seji zbornice poslancev je bila volitev poslancev v delegacijo, ki bode zborovala letos v Peštu; poslanci kranjskega deželnega zbora so enoglasno v delegacijo volili dr. Poklukarja in za namestnika njegovega grofa Barbo-ta; Primorci so volili Črneti.

— Nova postava za neposredne (direktne) volitve poslancev v državni zbor je po ministerskem časniku „N. fr. Presse“ tako načrtana, da bi se nem-

čurstvu in liberalizmu prav široko vrata odprla. Število poslancev se ima na 400 povikšati in sicer naj bi Češka poslala 105 poslancev, Galicija 92, Moravija 41, Štajarska 24 (namesti sedanjih 17), Kranjska 10 (namesti sedanjih 6), Dalmacija 9 (namesti sedanjih 5), Koroška 8 (namesti 5), Goriška 4 (namesti 2), Istria 4 (namesti 2), Trst 3 (namesti 2). Že zdaj volijo mesta preveč poslancev v primeri s kmetiškimi občinami; po tej postavi se pa mestom še več poslancev odločuje. — „N. fr. Presse“ že vé, zakaj, pa tudi mi to vemo.

Hrvaško. Iz Zagreba. — 10 dni je preteklo, kar se je deželni zbor začel — piše „Obzor“ 24. dne t. m. — a še ni bilo nobene seje, da bi vsaj se bili volili odseki. Narodna in magjaronska stranka se ves čas zunaj zbora pogajate o verifikaciji volitev; narodna stranka hoče ovreči 6 volitev in pa virilista škofa Kovača iz Pečuha. Ker bi potem — in če odlazi še družih virilistov — narodna stranka v večini bili, zato se na vse kriplje ustavljajo unionisti (magjaroni). Uganjka, zakaj da so magjaroni nenadoma večino dobili v zboru, čeravno so volitve poslancev tako srečne bile za narodno stranko, je zdaj rešena: 27 magjaronskih magnatov (grofov in baronov), ki po ogerskem volilnem redu brez volitve imajo sedež in glas v zboru, je privrelo v zbornico — in narodna stranka je po takem se pogreznila v manjšino! Prezvzišeni škof Strossmajer je odpotoval v Gradec, pa se vrne kmalu nazaj, kajti včeraj — 25. dne t. m. — je imela vendar sopet seja biti deželnega zbora.

Iz Rima 21. junija. — Včeraj je 400 poslancev najimenitnejših laških mest čestitalo papežu k 26letnici njegovega kronanja, rekši, da papežtvo je zmirom Italijo delalo veliko.

Ogersko. — Volitve za državni zbor ogerski bodo kmalu končane. Gotovo je, da bode Deakova (vladna) stranka v veliki in še večji večini kakor v zadnjem zboru. Do sabote zvečer je bilo znanih 141 volitev, med temi pa le 30 za stranko levičnikov (vladi nasprotnih). Kedar Magjari volijo, je zmirom hudih pretepov; dozda sta vendar le še dva znana, ktera so ubili. (Nemci v Strassburgu, Magjari pa na Ogerskem so res izgled kulture nemško-magjarske!) Levičniki so svojo moralično moč precenili, z materijalnimi močmi (silo in denarjem) pa se ne morejo meriti z Deakovci. Al naj pazijo Magjari — pravi „Reform“ — da ravno ta zmaga jim ne bode na pogubo.

Kursi na Dunaji 22. junija.

5% metaliki 64 fl. 80 kr. Ažijo srebra 110 fl. — kr.
Narodno posojilo 72 fl. 45 kr. Napoleondori 8 fl. 96 kr.

Prežalostni glas prinesó „Novice“ danes svojim bralcem, da njih založnik, gospod

Jožef Blaznik,

lastnik narodne tiskarnice, svetovalec trgovske in obrtnijske zbornice, obče spoštovani mestjan,

je 23. dne t. m. po dolgi bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoče, v 73. letu svoje starosti, umrl, zapustivši sedmero otrok. Slovesni pogreb, kterega se je vdeležilo sila veliko število mestjanov vseh stanov, bil je včeraj popoldne ob 5. uri. Predno so položili trugo na mrtvaški voz, pa tudi na grobu njegovem, peli so gospodje pevci narodne čitalnice žalovalne pesmi.

Naj v miru počiva narodni mož, poštenjak skozi in skozi, od 1. maja leta 1829. do zadnjih dni življenja svojega nevtrudljivo delaven, ki je prvi v Ljubljani povzdignil tisek tako, da tiskovna dela iz tiskarnice njegove so mogle in morejo meriti se z vsako družih dežel. Lahka mu zemljica!